

GEOLOGISKT UTFLYKTSMÅL

HANHIKIVIS SKIFFERBÄLTE

■ **Berggrunden på Hanhikivi** udde bildas av ett till Hanhikivikonglomeratet hörande skifferbälte på omkring 5 km². Den relativt tjocka konglomeratförekomsten består mestadels av kraftiga skifferavlagringar med bollar av huvudsakligen vulkaniska och subvulkaniska bergarter. Skifferbältet fortsätter under havet och avgränsas på landsidan av gabrodiorit. Fynden kan beskådas på uddens talrika strandklippor!

ETT NATIONELLT VÄRDEFULLT BERGSOMRÅDE

■ **Hanhikivi udde** innefattar ett 218,8 hektar stort bergsområde som är nationellt värdefullt med tanke på naturskyddet och landskapsskyddet. Bergsområdet är såväl geologiskt som landskapsmässigt mycket viktigt.

Jättens sten!

■ **Mitt i strandskogen** reser sig den sex meter höga jättstenen Hanhikivi. Under forntiden miss-tänkte man att endast hin onde, djävulen eller en jätte hade kunnat forsla en sådan sten till platsen. Nu vet vi mer om flyttblocken. Under istiden transporterades delar av berget av inlandsisen ibland mycket långa sträckor, varvid bestående minnesmärken från den tid landet var helt istäckt blev kvar i naturen.

Bilden: Pro Hanhikivi ry.

GRÄNSSTEN EFTER FREDEN I NÖTEBORG

■ **År 1323 slöt Sverige och Novgorod Freden i Nöteborg** som hävdade Finlands första östgräns. Den omstridda gränsen går från Systerbäck (Rajajoki) över Karelska näset mot nordväst och vidare till Bottenvikens kust. Hanhikivi anses vara dess nordliga gränsmärke. Hanhikivi är ett forminnesmärke, ett historiskt gränsmärke och ett nationellt värdefullt objekt.

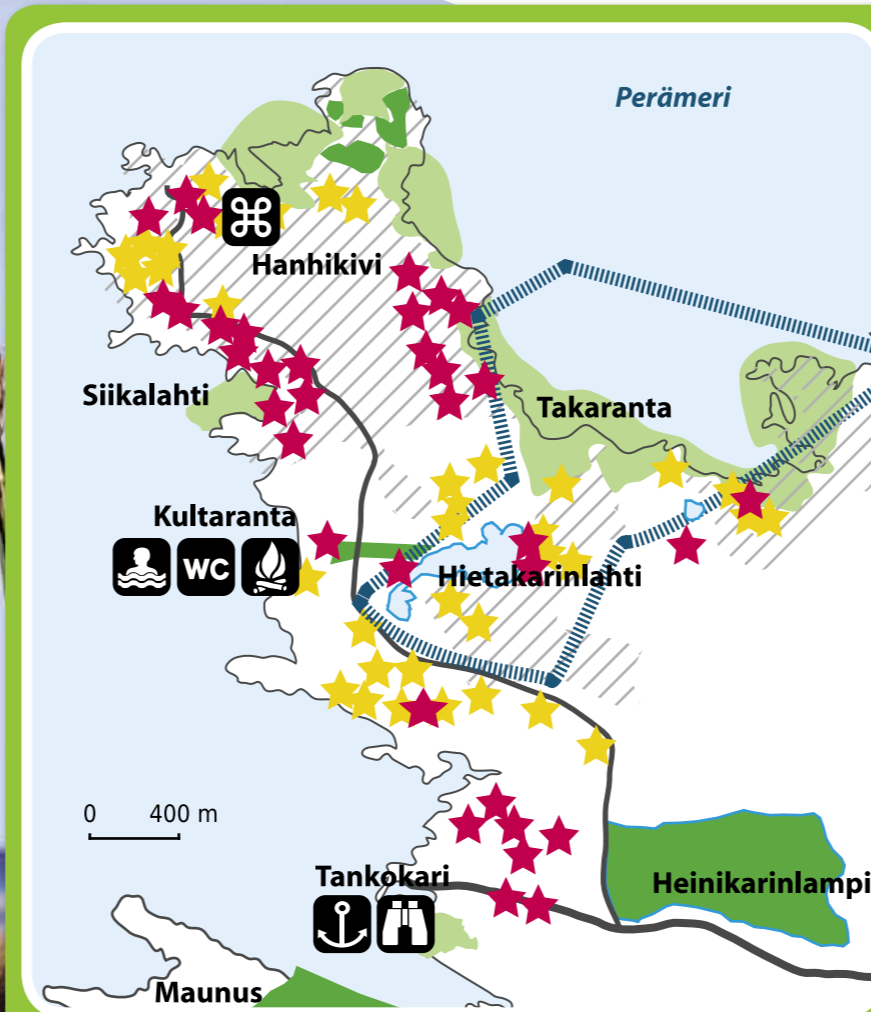
■ **En sägen förtäljer att** hundratals år tidigare då strandlinjen löpte avsevärt längre österut, vilade gässen ofta på sin flyttväg på det stora flyttblocket. Stenen fick namnet Hanhikivi (Gässten). I takt med landhöjningen har det omgivande landskapet förändrats och generationerna växlat men stenen står fast. Bilden föreställer Hanhikivi i början av 1900-talet.

Bilder om inte annat anges: Heidi Kauppila
Översättning till svenska: Gerd Söderholm
Skriftlig källförteckning på adress: www.hanhikivi.net

Hanhikivi udde är belägen i Pyhäjoki vid Bottenvikens kust. Udden består av ett omkring 500 hektar stort område fyllt av naturskatter.

Hanhikivi är ett ovärderligt område och ett exempel på naturens mångfald vid en landhöjningskust med dess kännpaka biotoper samt rika fågel- och växtliv.

HANHIKIVI UDDE

- Natura 2000 -område Parhalahti-Syöläinlahti-Heinikarinniemi, privata naturskyddsområden
- Naturtyp enligt naturvårdslagen
- Glön enligt vattenlagen: Hietakarinniemi, Rovastinperukka, Heinikarinniemi
- Skyddsområden enligt 10 § i skogslagen
- METSOs miljöstödsområden
- Nationellt värdefullt bergsområde
- FINIBA-område Hietakarinniemi-Takaranta. FINIBA-områdena är med hänsyn till naturskyddet viktiga häcknings- och samlingsområden för hotade och nära hotade fågelarter och omfattas av ett särskilt internationellt ansvar
- Sevärdhet: Hanhikivi, forminnesmärke
- Badplats
- WC (torrtoalett)
- Eldplats
- Fiskehamn
- Fågeltorn

Utgivare: Pro Hanhikivi ry • www.prohanhikivi.net
Utgivningen av den finska originalbroschyren har fått understöd av Östersjöfonden vid Naturskyddstiftelsen i Finland • Tryckt på miljömärkt papper.

WWW.HANHIKIVI.NET

PÅ SVENSKA

HANHIKIVI

Där landet stiger ur havet

Bild: Harri Taavetti

Hanhikivi udde
Naturtyper vid landhöjningskusten • Fåglar
Över 250 växtarter • Utflyktsmål

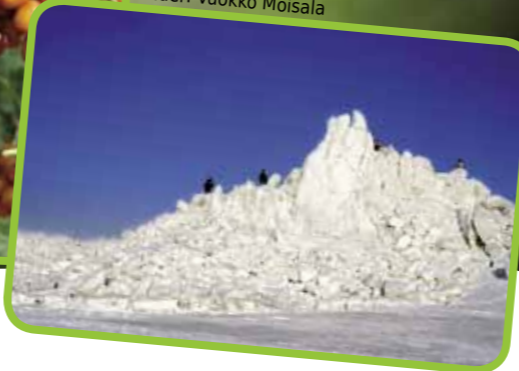
VISSTE DU ATT?

■ Hanhikivattnen är viktiga lekplatser för bl.a. havslekande sik, siklöja och strömming. Utanför udden finns potentiella lekområden också för den akut utrotningshotade Östersjö harren.

■ **Det vitaminrika havtornet** är en för landhöjningskusten typisk pionjärväxt som snabbt lyckats kolonisera de bara strandmarkerna. Havtorn växer till också i Hanhikivi.

Bilder: Vuokko Moisala

Landet höjer sig!

■ **Landhöjningen** sätter sin prägel på Hanhikivi udde. Naturen på udden förändras allteftersom havsbotten friläggs och det under många skeden bildas bälten av havstrandängar, busksnår, lundar och slutligen barrskogar mitt på udden. Området har också för landhöjningskuster typiska flador och glosjöar, många av dem akut hotade.

■ **Hanhikivi udde hör till Finlands landhöjningskusters viktigaste biotopområden.** Områdets storlek, enhetlighet, naturtillstånd och viktiga skyddsobjekt talar för att Hanhikiviområdet är exceptionellt typiskt. På Hanhikivi udde finns skyddade naturtyper och vårdbiotoper samt flera privata naturskyddsområden. Här finns också Parhalahti-Syölänti-lahti-Heinikarinlampi som ingår i Natura 2000 och är delar av det nationella skyddsprogrammet för fågelsjöar.

■ **För det mesta höjer sig udden bara 1,5 meter över havsytan.** De låga stränderna är ständigt utsatta för stora variationer i vattentåendet i Bottenviken. Vid sydvästlig vind kan havsytan i området stiga upp till +162 cm, och som lägst har vattenytan sjunkit till -129 cm. Variationsintervallet kan bli nästan tre meter.

■ **Vid landhöjningskusten** har land erövrats ur havet alltsedan istiden. Landhöjningen vid

Bottenvikens kust är speciellt snabb, omkring 7-8 mm per år. Detta är ett exceptionellt fenomen i världsklass.

■ **Successionsserier av skogar vid landhöjningskusten** hör till de mest hotade i Finland och i hela Europa. Denna naturtyp klassas som akut hotad och dess skydd måste ges prioritet enligt EU:s naturdirektiv. Finland bär det internationella ansvaret för att bevara denna naturtyp. Bottenvikens stränder är nyckelområden när det gäller skyddet av Finlands landhöjningskuster.

NATURTYPER I HANHIKIVI

■ Akut hotade

Successionsserier av skogar vid landhöjningskusten (hela udden) • Lågväxta tåg-, gräs- och starrdominerade havsstrandängar (i hög grad) • Högstarrdominerade havsstrandängar • Eventuellt också saltskonor.

■ Starkt hotade

Sandstränder vid Östersjön • Kustnära lundartade granbestånd • Kustnära friska grandominerade moskogar • Kustnära torra grandominerade moskogar • Glolakes (coastal lagoons) • Glon • Mogna lövdominerade lundartade moskogar

■ Dessutom över 15 sårbara eller hänsynskrävande naturtyper.

■ Naturtyper i EU:s naturdirektiv på Hanhikivi bl.a.

Natural forests of primary succession stages of landupheaval coast • Perenn vegetation på steniga stränder • Sandstränder med perenn vegetation i Östersjön • Permanenta sanddyner med örtvegetation (grå sanddyner) • Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ • Laguner • Havsstrandängar av Östersjötyp • Vegetationsklädda havsklippor • Öppna svagt välvda mossar, fattigkärr, intermediära kärr och gungflyn.

NATUREN I HANHIKIVI UPPVISAR HÖRBAR OCH SYNLIG MÅNGFALD

I skydd av Hanhikivi udde mitt i en variationsrik mosaik av naturtyper och olika livsmiljöer häckar över hundra fågelarter och det finns över 250 växtarter på udden. Den flacka udden är synnerligen representativ för hotade naturtyper vid landhöjningskuster. Udden spelar en viktig roll som garant för att de hotade naturtyperna och livsmiljöerna för vårt lands fågel- och växtarter ska bevaras.

“Utforskningen av naturtyperna i Hanhikivi visar att området är särklassigt mångsidigt när det gäller hotade naturtyper. Praktiskt taget hela udden är täckt av sådana naturtyper. Hela udden är också representativ för hotade successionsskogar i skogar vid landhöjningskuster.”

– Norra Österbottens miljöcentral 11/2009

Bild: Vuokko Moisala

■ **Den hotade Bottenviksvivan** växer på stränderna Takaranta och Lipinlahti och förekommer i EU-området bara i Finland.

ÖVER 250 VÄXTARTER

■ **Hanhikiviområdet uppvisar** stor variation och en värdefull flora. I strandlundarna växer bl.a. rödblåra, hässlebrodd, trollbär och lundstjärnblomma. Rara arter i området är bl.a. strandvial, Bottenvikens ögontröst, strandstarr, ormtunga samt flera nateväxter, t.ex. uddnate och slidnate.

HOTADE OCH SKYDDADE VÄXTARTER

- **Bottenviksmalört**, akut hotad, fridlyst
- **Bred hästsvans**, starkt hotad, fridlyst
- **Bottenviksviva** sårbar, fridlyst
- **Höstlåsbräken**, hänsynskrävande
- **Gul svärtilja**, fridlyst

■ **Till Bottenvikens vinter hör stilig formationer av packis.** På de låga stränderna kan ishögar torna upp sig och bilda hela tio meter höga vallar som är fastkilade i botten.

Nationellt VÄRDEFULLT FÅGELOMRÅDE

Hanhikivi udde är en huvudanhalt för flyttfåglar och udden får besök av exceptionellt stora fågelskaror. Antalet flyttfåglar på Hanhikivi är för vissa arter veterligen större än på någon annan plats i Finland.

Särskilt rikligt förekommer exempelvis många vadare, sädgås, grågås, trana, rovfågel samt sångsvan. Sist nämnda fågel räknas om våren i över 10 000-tal, om hösten i över 15.000 individer.

ÖVER 200 OBSERVERADE FÅGELARTER

I området har en stor mängd sällsynta arter påträffats, bl.a. vitnackad svärta, amerikansk bläsand, amerikansk kricka, rostand, brednåbbad simsnäppa, sibirisk piplärka och bergstaigasångare.

Fågeltornet vid Tankokari på södra kanten av Hanhikivi udde hör till landskapets bäst renommerade observationsplatser för flyttfågelsträck. Varje år ges det en av topplaceringarna i BirdLife Finlands Tornien taisto-tävling.

TAKARANTA FÅGELOMRÅDE

Den norra stranden av Hanhikivi udde, Takaranta, är en nationellt värdefull födo- och rastplats för vatten- och strandfågelarter. Vattenfågellarna samlas på våren och kan som mest vara 3000-4000 individer, på hösten 1000-2000 individer.

Talrikast är gräsand, kricka, bläsand, stjärtand, vigg och knipa. På våren är svanpopulationen 300 individer och på hösten 500 individer. Som mest har över 2000 vadare vilat ut i området.

De grågäss som häckar i närheten anländer sommartid med sina ungar till Takaranta för att rugga. De senaste åren har över 200 individer setts.

ÖVER 100 HÄCKANDE FÅGELARTER

I Hanhikivi eller dess omedelbara närhet häckar ett mycket mångsidigt fågelbestånd på nära 20 hotade arter. Havstrandängarna, skären och våtmarkerna erbjuder häckplatser åt otaliga vattenfåglar, vadare och måsfåglar. I skogarna i området lever ett värdefullt fågelbestånd. Ugglor, rovfågel och ett sällsynt tätt bestånd av mindre hackspett förekommer.

Bilder: Harri Taavetti

HÄCKANDE SPECIALARTER

På Hanhikivi udde eller i dess omedelbara närhet häckar:

■ Starkt hotade arter

Rödspov, brushane och småtärna

■ Sårbara arter

Årta, stjärtand, roska, gulärta, stenskvätta, mosnäppa, bivrak, svarthakedopping, gravand, silltrut, blå kärrhök, vigg och smalnäbbad simsnäppa

■ I området häckar dessutom en utrotningshotad rovfågel som av sekretesskäl inte yppas.

■ **Av arterna i bilaga I i EU:s fågeldirektiv** häckar eller markerar 21 fågelarter regelbundet revir, sex arter markerar tillfälligt revir, bl.a. pärluggla, berguv, rördrom, trana, dvärgmå, brun kärrhök, blå kärrhök, jorduggla och salskrake.

■ Det anses att Hanhikivi i nuläget av alla ställen vid Bottenvikens kust är mest sannolik som lyckad häckningsplats för **den starkt hotade vitryggiga hackspetten**. Vitryggig hackspett iaktas här regelbundet.

■ På Takaranta har **den akut hotade sydliga kärrsnäppan** ofta syns till. Arten gynnas av den goda häckningsmiljön på udden där den häckade redan före 1980-talet.

VISSTE DU ATT?

Av Finlands bestånd av den starkt hotade småtärnan häckar 7 % i Kultalanlahti i norra delen av Hanhikivi.